

ljudstvo s tem, da vedno za vlado glasujejo. Zadnjič je gospod minister brez portefeilla poslanca te strani prepustil poslancu one strani v preiskavo. Danes si dovoljujem jaz Vam na oni strani, skoro vso ministersko klop odstopiti v službeno obravnavo, ker Vas vabim, da za predloženi računski sklep od l. 1875. ne daste ministerstvu odveze.“

Mnogovrstne novice.

* *O telefonu* se dandanes čedalje več govori in po časnikih piše. Treba je tedaj omikanemu človeku, da vé, kaj da je telefon. Zato naj „Novice“ svojim bralcem to iznajdbo novjših časov nekoliko razjasnijo. Beseda telefon (telephon) je grška beseda, na pol, to je, v prvi svoji besedi podobna telegrafu. Grška beseda tele pomeni v našem jeziku daleč tje ali v daljo, zato je telegraf po naše daljnopis. Ker grška beseda phon (fon) pa je naša beseda glas, zato smemo telefon slovenski imenovati daljnoglasnik. Telefon je stroj (mašina), podoben telegrafu, ker glas, ki se v trobilo govori ali poje, se tudi po dratu, kakor pri telegrafu, v daljavo pelje. On je nekako trobilo (Sprachrohr), s katerim se more prenašati glas s tisto hitrico, kakor telegraf piše znamenja črk in števk. Če tedaj govoriš ali poješ, se ta tvoj govor, to tvoje pevanje sliši v veliki daljavi, in tako dobro, da se celó ugane, kdo je govoril, če je glas prišel od kakega znanca. Če telefon pripravijo na večjo popolnost, čemu se nadjajo, bode služil namesti telegrafa. Potem, na priliko, bi človek le šel v telegrafno pisarno, pa bi se iz Ljubljane razgovarjal z osebo, katera je v Zagrebu, v Gradcu, na Dunaji ali še dalje. Pevko, ki bi pela v Milani, čuli bi v Ljubljani, ali pevca Ljubljanskega slišali bi v Trstu, Celji, Pragi itd. Velike važnosti je tedaj ta znajdba, katero sta iznašla prirodoslovca Reiss in Graham-Belu, pa se ve da še marsikaj skušinj potrebuje, da bode daljnoglasnik to, kar je dandanes daljnopisnik ali telegraf. V Zagrebu so telefoni na prodaj, kakor „Pučke novine“ pišejo. V Ljubljani so ga ne davno skušali z lepim uspehom v realki, nedavno pa tudi v Mariboru, kjer so po telefonu govorili v Gradec in Celovec, in so prijatelji tu in tam natanko razložili glas, kdo je govoril tu, kdo tam.

Naši dopisi.

V Gorici 16. dec. — Vrnili sem se ta hip od jako svečanega pogreba: spremili smo moža ne le pri nas, temveč tudi na Kranjskem dobro znanega. Umrl je po dolgi bolezni 14. t. m. ob 9¹/₂ uri zvečer prečastiti mons. Jan. Nep. Globočnik, knezo-nadškofov kaplan in nadškofijsko-ordinariatni tajnik, papežev tajni kaplan, vitez Franc Jožefovega reda, nekdanji katehet v Kranji in ustanovitelj ondašnjega gimnazija itd. Pogreba (ob 2. u. pp. :) se je udeležila vsa svetna in redovna mestna duhovščina in dolga dolga vrsta gospôde raznih stanov, med katero so se odlikovali deželni glavar vitez dr. Pajer, dvorni svetovavec bar. Rechbach, neki gospodje od grof Chambordovega dvora i. dr. Šli so dalje za pogrebom 3 zavodi: centralno (bogoslovsko) semenišče, Andrejšče (kateremu je rajniki vse premoženje zapustil) in deklice-vzrejanke šolskih sester. Velikansko to spremstvo se je vilo po Travniku med gosto množico gledajočega občinstva. Njih ekscelencija so čakali sprevoda v cerkvi sv. Ignacija. Na pokopališči počiva rajniki pri dveh svojih stričnikih, (katerih eden je bil vojak-bogoslovec). — Mons. Globočnik je bil z mnogimi lepimi

zmožnostmi in lastnostmi obdarjen, znanstveno in estetično omikan, aristokratsko uglajenega in prijaznega obnašanja, in se je znal raznoterim — duhovskim in neduhovskim — krogom prikupiti. Njih ekscelenciji prečastitim knezu, ki so mu bili birmski boter in naj boljši oče, bil je po vse vdan. Njegova veljava in upliv njegov v marsikaterem oziru sta včasih daleč ségala. Nasprotnikov se mu ni manjkalo. Sad literarne njegove delavnosti je sosebno dvoje bukev: — slovenskih o mučencih Oglejskih Kancijan i. dr. in pred 5 meseci izdanih ital. „Le sette basiliche di Roma.“ — Rojen je bil rajniki v Cerkljah na Gorenškem 10. aprila 1824; mašnik je bil 30 let. V Gorico je prišel l. 1864. — Srečkanje pri šolskih sestrah de N. D. v poslednjem dopisu omenjeno ni še bilo, ker se je premalo sreček oddalo. — Pogreb 8. t. m. umorjenega Ant. Podgrivca (19letnega mladeniča) je bil 10. t. m. sijajen; zaprli so nekega Mirenca, na katerega leti sum, da je Podgrivca zabodel. Peljali so ga na pokopališče k truplu, al on vse tají. — Da je Plevna padla, to je tudi naše Slovence elektriziralo. Čudno je, kako naše priproste ljudi na kmetih rusko-turška vojska zanima, v tem ko se na pr. uno leto za prusko-francosko še zmenili niso. Da! „kri ni voda“ — so „Novice“ že večkrat rekle. — S telefonom se tudi pri nas delajo poskušnje; vse gre dobro. Kako lepo bo to! Namesti grdega rokopisa, bodem Vam pošiljal vprihodnje poročila po telefonu.

Iz Brega 13. dec. — Radostnim srcem beremo v velečenjenih „Novicah“ o sijajnih djanjih junaških boriteljev za rešitev jugoslavjanskih bratov iz sramotne sužnosti. Zlokobna Kars in Plevna sta padla! Da, padla sta, da pričata o hrabrosti Ruskih vojakov, kateri napredujejo ne z zvijačnostjo in podmitanjem, kakor je v vojskah prenavadno, ampak junaško in pošteno. Slava jim! — Kakor Slovenci povsod imajo ljudi, katerim je narodna ravnopravnost trn v peti, tako tudi pri nas ni brez tacih vragov, kateri bodi-si domači ali tuji stiskajo in pritiskajo v Slovenca, da je joj! Vendar osoda je nekoliko razpršila to mameluško gnjezdo. Takim laživitezom raste greben najbolj pri neslogi, zavoljo tega je dobra misel nekaterih rodoljubov, da hočejo osnovati družbo na trdnjši podlagi od bivše čitalnice v prospeh narodne zavesti. V Boljuncu, kjer ni šole ne duhovna, ima raz-predsednik bivše čitalnice prosto polje za narodno gibanje. Hic Rhodus, hic salta! — Zime in mraza ni dozda še pri nas; ako je tudi na bojišči tako, pač sam Bog pomaga Rusom, Črnogorcem in Rumunom pobijati Turka.

Iz Senožec 16. dec. J. M. (*Občinske volitve; delitev borštev in pašnikov; silni davki.*) Dragi Tržani! volitve so pred durmi, pripravite se, da si izberete moze narodne, posebno pa v gospodarskem oziru previdne, da bodo skrbeli za blagostanje in napredek v kmetijstvu, pa tudi ne prezirali občne omike. Ne dajte se s par kozarci vina ali piva na limanice vjeti, kakor se žalibog pri volitvah večkrat zgodi. Bodite pazni, gledite na moštvo, a ne na drugo. Tužno mora gledati, kdor ima srce domoljubja, naše pred par leti dobro obraščene boršte, in zdaj skoro vničene. Kje bode stelja, kje drva? Ravno zdaj se v našem trgu na to dela, da bi se razdelili boršti in pašniki. Polovica upravičencev sili v to, da bi se posekali in še bolj vničili; druga polovica pa vidi sedaj slabo varstvo borštov in si misli, da bi si vsaj to prihranili, kar dobimo. Tako smo sedaj vsi zadovoljni, da se razdelijo gozdi. Če boljšega varstva za boršte ne dobimo, bilo bi najbolje, da bi nam c. k. deželna vlada dovolila boršte na drobno razdeliti, ker ne vemo, ali pridemo z novim odborom na boljše gospodarstvo. — Slabe letine nas hudo tarejo; ubogi

kmetič pridela za dva do tri mesece, da se preživi, kaj pa potem? Zaslužki so nam od časa železnice vsi odvzeti, bremena davkov pa zmirom več; vse to tira kmetijstvo v pogubo. Notranjci! stopite na noge in naredite skupno prošnjo za znižanje davkov do Njih Veličanstva presvitlega cesarja, da zvedó, kako se godí vedno zvestim Notranjcem.

Doljni Zemon na Notranjskem 16. dec. — Tudi Notranjska ni zasotla slaviti zmago Rusko nad Plevno. Posebno Bistrica se je odlikovala. Ves narod je nepopisljivo vesel! Slava Rusom!! — Prav lepo Vas prosim, da bi blagovolili mi naznaniti ali poslati, ako je še koji zemljevid, kakor so ga bile „Novice“ izdale dne 19. aprila leta 1871. Srčno bi ga želel. Zeló bi mi vstregli, ako bi mi to naznanili. *) J. P. Šk.

Iz Dolenjskega 14. dec. — Iz okraja Litijskega (fare Šentviške) so že več let, dokler so bili prečast. gosp. Kulavice predsednik krajnega šolskega sveta v Šentvidu, hodili otroci s privoljenjem onega šolskega sveta na Sela v šolo, kjer jih je podučeval gospod farni administrator. Al zdaj je dal okrajni glavar vitez Vesteneck ukaz: da na Sela ne sme nihče v šolo hoditi iz Šentviške fare, ampak v Podgaber in Šentvid. In tako morajo otroci namesto pol ure po 2 uri daleč v šolo hoditi. V Gabru se otroci ne učijo kršanskega nauka (uči nek organist) in zato raje v Gaber kot na Sela! — Ker je ta ukaz potrl vse stariše, katerim se smilijo reveži otroci, da morajo celó pozimi vsak dan tako dolgo pot hoditi, prosimo sl. vredništvo pojasnila: ali je Vesteneckov ukaz postaven ali ne?

Odgovor vredništva. — Okrajnega glavarja ukaz se mora smatrati na dvojno stran: formalno in meritorično. Formalno morajo vsi ukazi šolski izvirati od c. k. okrajnega šolskega sveta, kateremu je c. kr. okrajni glavar le predsednik, ki izpeljuje sklepe onega šolskega sveta. Vprašanje je tedaj: ali je gosp. Vesteneckov ukaz sklep c. kr. okrajnega šolskega sveta? — Kar pa se tiče meritoričnega ozira, vелеva §. 9. deželne postave o obiskovanju javnih ljudskih šol od leta 1873. to-le: „Vsaka javna šola ima svoj šolski kraj, h kateremu spadajo všolane vasi, deli od vasi ali hiše. Za meje šolskih krajev naj se jemljejo občinski oziroma podobčinski kraji, ako ne kaže, šolskega obiskovanja zljajšati s tem, da se všolajo posamezni občinski deli v šolo sosednje občine. — Ta §. dopušča človekoljubnemu okrajnemu šolskemu svetu, da privoli v postavno izrečeno zljajšanje šolskega obiskovanja.

Novomesto 15. dec. (Vabilo.) 23. dne t. m. ob 4. uri popoldne ima naša narodna čitalnica občni zbor, h kateremu vljudno vabi vse častite gg. ude

odbor.

Iz Št. Urške gore 14. dec. — Predvčeranjim sem stopil čez naše goré v Kokriško dolino, pogledat svoj rastlinski vrt in ob enem še obiskat ondi svojega duhovnega tovarša. Kako se zavzamem zagledavši na solnčnatih brežinah mnogo slepic ali kuric (*Helleborus niger*) in pa vresja (*Erica carnea*) v najlepšem cvetju. Po našem pogorji pa se razcvetajo rigelci (*Bellis perennis*), pomladni jegelčki (*Primula acaulis*), jagode (*Fragaria vesca*), pomladni petoprstnik (*Potentilla verna*), žanjevec (*Polygala Chamaebuxus*), violice (*Viola Riviniana*), pomladni svišč (*Gentiana verna*); po njivah pa: *Sherardia arvensis*, *Veronica agrestis*, *Viola arvensis*, *Stellaria intermedia*, *Euphorbia Peplus* in tudi še druge. Videti vse to bi človek menil, da se pomlad nam bliža. Prav radoveden sem, bo se li spolnilo pre-

rokovanje naših gorjancev, ki so mi na sv. Lenarta dan rekli: „naj si zapomnim, da kolikor je ta dansnega na višinah, toliko ga bo o Božiči v nižinah.“ Ker pa ta dan ni bilo čisto nič snega na višinah, tedaj ga letos ne bo o Božiči v nižinah. Rad bi bil to prerokovanje že prej priobčil, pa mislil sem, bolje je, da o tem molčim, zakaj če jaz na preroški stol se vsedši od vremenena kaj pišem, če sem, na primer, po prirodnih prikaznih napovedoval konec zime in bližnjo pomlad, je potem gotovo še zima pritisnila ter me je vreme na laž postavilo. Jaz imam povsod le smolo: je že zlomek.

Robič.

Iz Borovnice 16. dec. J. B. — Dolgo že ni bilo brati v „Novicah“ ničesa iz našega kraja; danes pa naj zvedó Vaši bralci žalostno vest, ki nam je uni teden došla, če tudi morebiti kateremu na veselje iz kakršnih koli vzrokov, in ta je, da nas mora vsestransko postrežljivi in za narodne stvari vneti gosp. Avgust Zabred, uradnik na tukajšnji železnični postaji, zapustiti in v Trst se preseliti. Služil je omenjeni gospod 4 leta v največje zadovoljstvo tukajšnjemu občinstvu; bil je pripravljen vsak čas in vsakemu kolikor mogoče postreči, bodi-si oziroma službe njegove, ali pa z drugimi dobrimi sveti. — Storil je omenjeni gospod pri nas v tem času neizrečeno veliko in žrtvoval za napredek; z velikim trudom vstanovil nam je bralno društvo v kljub mnogim mnogim zaprekam, ki so mu jih stavili za narodno stvar zaspani in taki še celó iz odličnih stanov; a on jim je iz srca odpustil, rekoč, da pride čas spoznanja. Hudo bi po tej zgubi žalovali, ako bi nas ne tolažilo to, da seme, katero je sejal, krepko raste, se lepo razcveta in je že tudi mnogo sadú obrodilo; tolaži nas pa tudi to, da dobil bo tudi v Trstu si zvestih prijateljev, „saj Slovan povsod brate ima“. Imel bo tudi tam priliko spodbujati k napredku; želimo mu za to dober uspeh in veliko srečo v vseh obzirih, ter še enkrat ponavljamo, da si je v hvaležnih naših srcih stavil nevenljiv spominek.

Iz Ljubljane. — Pad Plevne je tudi naš narod sprejel z velikim veseljem, čeravno mesto ni bilo razsvitljeno, kakor tudi Praga ni bila, kjer je policija transparente odtrgala. Narodnjaci naši pa so z navdušenimi govori pri banketu v čitalnični restavraciji slavili zmago Rusko pri Plevni, ki nam je porok, da se bliža dan osvobodjenja slovanskih narodov iz Turškega jarma.

— Bivši c. k. deželni predsednik vitez Widman, imenovan za ces. namestnika v gornji Avstriji, je včeraj zapustil Ljubljano podavši se čez Dunaj v Linc. Dunajska „Presse“, katera menda vé, kaj se včasih za vladnimi kulisami godí, pravi, da to povišanje g. Widmana je darilo ministerstva za zaslugo, da pod njim je pri zadnjih volitvah ustavoverna stranka deželnemu zboru pridobila večino. Mi nimamo nikakega vzroka dvomiti nad tem poročilom. — Kdo mu bo naslednik, se še nič ne vé; začasno ga namestuje dr. vit. Schöppel, starosta c. kr. vladnih svétnikov. Pa je tudi vse jedno, kdo da pride, dokler sedanja sistema veljá, po kateri takraj Litave zvonec nosi Nemec, unkraj pa Magjar.

— Grof Thurn, lastnik Radoljske grajščine in državni poslanec, je v 60. letu svoje starosti po dolgi bolezni na Dunaji 12. dne t. m. umrl, od kodar so ga 15. dne t. m. po železnici v Ljubljano in odtod v Radoljico prepeljali. Ranjki, bivši c. k. uradnik, je bil mnogo let poslanec v deželnem zboru Kranjskem, izvoljen po velikih posestnikih, katerim je ostal zmirom zvest, vendar pa miren tovariš. Naj v miru počiva!

— (Deželni odbor) je v seji 15. dne t. m. pritrdil predlogu krajnega in okrajnega šolskega sveta, da se

*) Ga ni več, da bi Vam mogli postreči.

Vred.

Ignacij Vencajz v učiteljski službi na ljudski šoli pri sv. Križu pri Podpeči definitivno potrdi.

— (*Kranjskim kmetovalcem, kateri želijo semena Ruskega lanú*), naznanja podpisani odbor, da bode družba kmetijska s podporo, ki jo je od sl. ministerstva kmetijstva prejela, zopet tega lanú, ki je veliko veliko lepši, kakor naš domači in vsak drug lan, nakupila in ga po nižji ceni prodajala, kakor je sicer v štacurah naprodaj. Da pa odbor vé, koliko naj naroči tega semena, naj se naši kmetovalci, ki ga želijo, kmalu in zadnji čas do 17. dne prihodnjega meseca prisene (sv. Antona) z besedo ali po pismu oglasijo v pisarnici družbe kmetijske v Salendrovih ulicah (nad bregom) in povedó, koliko ga želijo dobiti.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske.

— (*Odbor čitalničin* je v svoji seji sklenil, da občni zbor čitalničin bode po večletni navadi na sv. Štefana dan, — da, kakor prejšnja leta, bodo letos 4 plesalne vaje in 2 velika plesa pustni čas, in da se nadzoruje nad tem, da, kdor ni ud čitalničin, se ne udeležuje njenih veselíc.

— (*Sokol-večer*) 22. dne t. m. v restavraciji čitalnični se bode odlikoval po zanimivem programu ter bode združen z loterijo, katere čisti dohodek je namenjen za piramido „Sokola“ na pokopališči.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Delegaciji ste delo dovršili, obé edinih misli o tem, da se skupni budget začasno podaljša za 3 mesece novega leta. Sklep ta je tudi že od cesarja potrjen. — O priliki delegacijskih obravnav je tú in tam grof Andrassy razkladal namene vnanje politike svoje, a besede njegove bile so še zmirom — orakel brez jasnosti.

— Važnih 5 toček, ki so obstojni del nove pogodbe z Ogersko, ni še nobena do konca rešena, — in tako zdaj, ko gredó državni poslanci domú na božične praznike, bode nastopilo novo leto — brez nove pogodbe.

— Iz zbornice poslancev imamo še omeniti dvoje: poslanca dr. Kusy in dr. Vošnjak z mnogimi drugimi sta stavila predlog: naj se izvoli odbor 12 odborikov, ki preiskuje, kako se sedanje vladno postopanje, po katerem se zabranjujejo shodi ljudstva (tabori) in brez konca in kraja zasegajo časniki, sklada s §§. 12. in 13. temeljne državne postave od 21. dec. 1867. leta,

ki državljanom zagotavljata pravico v shodih se zbirati in društva snovati, pa tudi s pismi in tiskom svobodno izrekati svoje mnenje; ta odbor naj potem poroča zbornici in potrebne predloge stavi. — Drugo je interpelacija viteza Wörza in družnikov: kako je to, da c. k. ministerstvo pravosodja še do danes ni odgovorilo na interpelacijo o knjigi „Lasser, genannt Auersperg“, ki obdolžuje ministerstvo dejanj, ki spadajo pod §. 137. kazenske postave?

Iz Budapešte. — Kar je Magjarska vlada sejala, je v nedeljo žela! Divja drhal je dirjala po mestu, razsajala strašansko, okna pobijala ministru Tiszi, psovala ministre cesarjeve, kričala po orožji, da gre v boj nad Rusa in začne punt proti Avstriji! To je na kratko popis prekucij, ki so bile v nedeljo v Budapeštu, katere ne bodo samo na Dunaji, ampak po vsi Evropi močan vtisek naredile. Združila se je namreč velika drhal pod vodstvom Magjarskih študentov, ki je zahtevala, da gré jih 1000 k ministru Tiszi in zahteva pomoči za Turke. Al policija s 12 pandurji je vkrotila kričače v dokaz, kakošni junaci so Magjarske softe, nahujskani po mnozih državnih poslancih, med katerimi je glasoviti Helfy izpustil drzno besedo: „kralj nima nič zapovedovati, ampak le dovoljevati!“ — Tak je konec Tiszove in njegovih družnikov politike! Nobeden ga ne obžaluje, vsak poštenjak pa zaničevati in sovražiti mora. Se bodo pač zdaj oči odprle vsem onim, ki delajo veliko politiko v Avstriji?!

Iz Rusko-Turškega bojišča. — Po propadu Plevne, kjer so Rusi zajeli okoli 40.000 mož in 20.000 ranjenih in bolnih ter 17 paš, je najvažnejša novica ta, da je Srbija 15. dne t. m. zopet napovedala vojsko. V Belgradu je po tej napovedbi vse vriskalo, Srbske čete so prestopile že meje in knez se je tudi podal že k vojni. Na Kreti so oklicali neodvisnost in Grška se na vso moč pripravlja za vojsko. — V tej zadregi se je Turčija zopet obrnila do prijateljice Angleške, naj bi ona posredovala zarad mirú, češ, da je Turčija že sita prelivanja krvi. Al o miru ni mogoče govoriti, dokler Turčija noče nič odnehati od svojih tirjatev. To je sklepati tudi iz besedi Ruskega cara, ki se je podal nazaj v Petrograd, a obljubil, da se vrne k svojim vojakom brž ko bo čas, da bo priča dejanj njihove hrabrosti. — Na bojišči so Rusi 15. dne t. m. vzeli Eleno, Setarico in Debrovo ter podili Turke do Achmedlija. Tudi v Šipki soteski je bilo 15. in 16. hudo streljanje; Turki so zgubili veliko ljudi.

Vabilo na naročbo „Novic“ za leto 1878.

Leto gre h koncu in čas novih naročil na časnike je blizo.

Z letom 1878. nastopijo „Novice“ svoj 36. tečaj. Dobro znanim po vsem Slovenskem, pa tudi zunaj mej Slovenije ni jim treba na dolgo in široko razkladati svojega programa; zato rečejo le to, da, kar so bile 35 let, ostanejo nepremakljivo tudi v prihodnje: neutrudljive delavke za vsestranski blagor in pravo omiko našega naroda pa neustrašive boriteljice za narodne pravice njegove na stališči državopravnem. Trojne svetinje staroslovenskega gêsla tudi v prihodnje ne bodo zatajevale, kakor tudi popolne neodvisnosti svoje nikomur prodale, naj pridejo časi kakoršni koli.

V to ime vabimo rodoljube na naročbo našega lista in ob enem z iskreno zahvalo za podporo dozdanjo

prosimo vljudne pomoči tudi v prihodnje naše častite prijatelje dopisovalce.

Naročnina „Novicam“ ostane kakor je bila dozdej:

v tiskarnici prejemane za celo leto	4 gold.
„ „ „ za pol leta	2 „
„ „ „ za četrť leta	1 „

po pošti pošiljane za celo leto	4 gold. 60 kr.
„ „ „ za pol leta	2 „ 40 kr.
„ „ „ za četrť leta	1 „ 30 kr.

Za pošiljanje na dom v Ljubljani za celo leto se plača 40 kraje. Naročnina se pošilja Blaznikovi tiskarnici v Ljubljano in to najceneje po poštnih nakaznicah (Postanweisungen), ki se dobijo pri vsaki pošti in veljajo le 5 kraje.

Častite naročnike prosimo, naj hitijo z naročilom da brž prvi list v redu dobijo. **Vredništvo.**